

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 19/2015-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 28. januára 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Vladimírom Cahajlom, advokátska kancelária, Dlhý rad 16, Bardejov, vo veci nezákonnosti a neústavnosti volieb starostu obce Nižný Mirošov konaných 15. novembra 2014 za účasti [REDACTED] a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. novembra 2014 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), kandidáta na starostu obce Nižný Mirošov (ďalej len „obec“), označená ako „*Sťažnosť... pre neústavnosť a nezákonnosť volieb a proti výsledku volieb starostu obce Nižný Mirošov konaných dňa 15. 11. 2014*“, v ktorej namieta nezákonnosť a neústavnosť volieb starostu, ako aj jeho výsledku.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ v označených voľbách ako kandidát na funkciu starostu obce získal 75 hlasov zo 164 odovzdaných hlasov voličov vo volebnom obvode obce, čo predstavuje 33,93 % zapísaných voličov a 45,73 % hlasov voličov, ktorí sa zúčastnili volieb.

3. Podľa tvrdenia sťažovateľa došlo v predmetných voľbách k hrubému a opakovanému porušeniu zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“). Sťažovateľ v sťažnosti predovšetkým tvrdí, že *„hlasovacie lístky v počte 4 ks v prospech kandidáta s poradovým číslom 3. (teda sťažovateľa, pozn.) boli volebnou komisiou označené za neplatné z dôvodu ich poškodenia, hoci tieto mali byť považované za hlasy platné...“*.

4. Sťažovateľ tiež vyslovil domnienku, že *„jeden hlasovací lístok v prospech kandidáta 3. mohol byť niektorým členom komisie znehodnotený tým, že okrem označenia kandidáta č. 3, boli dodatočne dokrúžkované aj čísla 1. a 2, tým kandidátovi s číslom 3. nebol priznaný ďalší hlas“*.

5. Ďalšie námietky sťažovateľa spočívajú v tom, že i) pred začiatkom volieb nedošlo k spočítaniu volebných lístkov a obálok, ii) po skončení volieb nepoužité hlasovacie lístky a obálky neboli zapečatené, a tak zostali aj počas sčítavania hlasov a aj po odchode volebnej komisie z volebnej miestnosti a mohlo sa s nimi neoprávnene manipulovať. V tejto súvislosti sťažovateľ tvrdí, že *„po ukončení volieb predsedníčka volebnej komisie, člen volebnej komisie a zapisovateľka odcestovali do Svidníka odovzdať zápisnicu obvodnej volebnej komisii a ostatní členovia komisie po 10 minútach opustili volebnú miestnosť a odišli domov. Všetka dokumentácia z volieb, volebné lístky, obálky, nepoužité volebné lístky a obálky zostali vo volebnej miestnosti nezapečatené a neboli odovzdané obci s tým, že zapisovateľka komisie povedala, že ona si to zajtra uprace.“*

6. Sťažovateľ k svojej sťažnosti pripojil ako dôkaz listinu označenú ako *„Čestné vyhlásenie – svedecká výpoveď“* podpísanú [REDACTED], podpredsedom miestnej

volebnej komisie pre voľby do orgánov samosprávy obce (ďalej len „volebná komisia“), ktorej obsah korešponduje s už uvedenými tvrdeniami sťažovateľa, ďalej neautorizovanú listinu (mohlo by ísť o neoficiálny výpis zo zápisnice volebnej komisie) označenú ako „Výsledky volieb do orgánov samosprávy obce v Nižnom Mirošove, konaných 15.11.2014“, z ktorej by malo vyplývať, že zvolená starostka [REDAKOVANÉ] dosiahla volebný výsledok 80 hlasov a sťažovateľ 75 hlasov, ako aj kópiu rozhodnutia miestnej volebnej komisie o zaregistrovaní sťažovateľa na kandidátnej listine pre voľby starostu obce. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti vyhlásil, že „tieto skutočnosti sú ochotní dosvedčiť aj iní členovia volebnej komisie, napr. [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ]“.

7. Nadväzne na dôvody svojej sťažnosti sťažovateľ v jej závere navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nálezh:

„1. voľby starostu obce Nižný Mirošov konané dňa 15.11.2014 vyhlasuje za neplatné.

2. kandidát na starostu obce Nižný Mirošov s poradovým číslom 3 vo voľbách konaných dňa 15.11.2014 získal 80 platných hlasov.“

II.

8. Podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, volieb do orgánov územnej samosprávy a volieb do Európskeho parlamentu.

9. Sťažovateľ namietal nezákonnosť a neústavnosť volieb starostu obce konaných 15. novembra 2014 a ich výsledok, pričom tvrdená nezákonnosť volieb sa týka vo všetkých prípadoch činnosti volebnej komisie. Sťažovateľ pri jednotlivých dôvodoch sťažnosti konkretizoval porušenie § 28 ods. 1, § 37 ods. 1, § 38 ods. 3 a § 40 ods. 2 volebného zákona.

10. Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom skúmal, či spĺňa všeobecné a osobitné náležitosti podľa § 20 ods. 1 a 2 a podľa § 60 zákona o ústavnom súde a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, vrátane zjavnej neopodstatnenosti.

11. Ústavný súd zabezpečil od obecného úradu obce kópiu zápisnice o výsledku predmetných volieb, z ktorej vyplýva, že vo voľbách starostu bolo v prospech zvolenej starostky odovzdaných 80 platných hlasov a za sťažovateľa hlasovalo 75 voličov z počtu 164, ktorí sa zúčastnili volieb a sťažovateľ je aktívne legitimovaný na podanie sťažnosti podľa § 59 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde.

12. Podľa § 28 ods. 1 volebného zákona predseda okrskovej volebnej komisie skontroluje pred začatím volieb za prítomnosti komisie volebnú schránku a prenosnú volebnú schránku a zapečatí ich. Skontroluje tiež vybavenie volebnej miestnosti, či je pripravený zoznam voličov a dostatočný počet hlasovacích lístkov a prázdnych nepriehľadných obálok označených odtlačkom úradnej pečiatky obce.

Podľa § 37 ods. 1 volebného zákona po ukončení hlasovania dá predseda okrskovej volebnej komisie zapečatí nepoužité hlasovacie lístky a obálky a potom dá otvoriť volebnú schránku.

Podľa § 38 ods. 3 volebného zákona poškodenie hlasovacieho lístku nemá vplyv na jeho platnosť. Na prečiarknuté alebo dopísané mená sa neprihliada.

Podľa § 40 ods. 2 volebného zákona okrsková volebná komisia zapečatí hlasovacie lístky, obálky a zoznamy voličov a odovzdá ich spolu s ostatnými volebnými spismi obci do úschovy.

13. Prvé dve námietky smerujú k spochybneniu samotného výsledku volieb starostu obce. Podľa sťažovateľa volebná komisia nesprávne a v rozpore s § 38 ods. 3 volebného

zákona posúdila 4 hlasovacie lístky odovzdané v jeho prospech ako neplatné, pričom podľa jeho názoru ide o platné hlasovacie lístky. Ústavný súd v takýchto prípadoch štandardne pristúpi ku fyzickej kontrole hlasovacích lístkov a podľa výsledku ich posúdenia rozhodne o sťažnosti. V predmetnej veci však z jednoduchého aritmetického úkonu vyplýva, že aj v situácii, keď by sa sťažovateľove pochybnosti v plnom rozsahu potvrdili, objektívne by to nevyústilo do zmeny výsledku volieb starostu obce. Túto námietku (podporenú zhodným tvrdením v písomnom vyhlásení podpredsedu volebnej komisie) totiž sťažovateľ celkom jednoznačne vzniesol iba vo vzťahu ku 4 hlasovacím lístkom, pričom rozdiel medzi zvolenou kandidátkou a ním predstavuje 5 hlasov.

Túto skutočnosť si zrejme uvedomil aj sťažovateľ, keďže túto časť sťažnosti doplnil úvahou (opätovne zhodne s vyhlásením podpredsedu volebnej komisie), že *„jeden hlasovací lístok v prospech kandidáta 3. (sťažovateľ, pozn.) mohol byť niektorým členom komisie znehodnotený tým, že okrem označenia kandidáta č. 3, boli dodatočne dokrúžkované aj čísla 1. a 2, tým kandidátovi s číslom 3. nebol priznaný ďalší hlas“*.

14. Ústavný súd konštatuje, že táto pochybnosť formulovaná sťažovateľom bez ďalšieho ostáva len v rovine domnienky, pretože sťažovateľ nenavrhol vykonať relevantné dôkazy v súvislosti s touto svojou námietkou, ktorá by bola v spojení s predchádzajúcou námietkou (nesprávneho posúdenia platnosti štyroch hlasovacích lístkov volebnou komisiou) spôsobilá spochybniť výsledok volieb starostu.

15. Pre úplnosť ešte k tejto domnienke postačí uviesť, že ak by ústavný súd v rámci eventuálneho dokazovania zistil, že takýto neplatný hlasovací lístok sa nachádza vo volebnej dokumentácii, je na prvý pohľad vylúčené, aby bez ďalších dôkazov bolo možné ex post určiť, či jeho neplatnosť spôsobil volič alebo iná osoba, a už vôbec nie to, že k jeho zneplatneniu došlo v neprospech sťažovateľa.

16. V uvedených súvislostiach ústavný súd dodáva, že funkciu ústavného súdu v rámci preskúvania ústavnosti a zákonnosti volieb nemožno vykladať tak extenzívne, že by jeho činnosť v konečnom dôsledku mala dopĺňať alebo dokonca nahrádzať činnosť na to povolaných volebných orgánov alebo iných orgánov v tom zmysle, že ústavný súd bude

rekonštruovať celý volebný proces iba na základe špekulatívne formulovaných domnienok, resp. námietok (PL. ÚS 7/2010).

17. Vychádzajúc zo všetkých uvedených dôvodov ústavný súd túto časť sťažnosti považuje za zjavne neopodstatnenú.

18. V rámci svojej rozhodovacej činnosti už ústavný súd uviedol, že dosiahnutie absolútneho súladu prípravy a priebehu volebného procesu so zákonom je prakticky neuskutočniteľné. Ak by sa nespokojnosť politických strán a hnutí, resp. nezávislých kandidátov zúčastnených na voľbách s volebnými výsledkami prejavila vždy po voľbách iniciovaním konania pred ústavným súdom, môže to viesť k spochybňovaniu zastupiteľskej demokracie a inštitútu volieb. Vyhlásenie volieb za neplatné, resp. zrušenie ich výsledku z dôvodu nepatrného porušenia ustanovení volebného zákona totiž vytvára možnosti pre vedomú manipuláciu s voľbami (obdobne PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 85/07).

Podľa judikatúry ústavného súdu len hrubé, závažné alebo opätovné porušenie zákona upravujúceho prípravu a priebeh volieb môže byť príčinou na uplatnenie právomoci ústavného súdu podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pričom zistené nezákonné konanie musí mať priamy vplyv na dosiahnutý výsledok napádaných volieb. Túto skutočnosť však sťažovateľ musí nielen tvrdiť, ale musí ju aj doložiť dôkazmi. Dôkazné bremeno znáša sťažovateľ (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 35/03, PL. ÚS 3/2010).

Vzhľadom na význam volieb v demokratickej spoločnosti a z neho vyplývajúcu prezumpciu ich ústavnosti a zákonnosti je na sťažovateľovi, aby v záujme prijatia jeho sťažnosti ústavným súdom na ďalšie konanie (pri predbežnom prerokovaní) označil také dôkazy, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu nasvedčujú, že jeho tvrdenia o neústavnosti alebo nezákonnosti volieb sú reálne možné, prípadne aspoň pravdepodobné, a súčasne že sú spôsobilé preukázať také porušenie volebného zákona, ktoré by v konečnom dôsledku odôvodňovalo prijatie záveru o inom výsledku volieb, než aký bol vyhlásený (m. m. PL. ÚS 71/2011).

Ústavný súd už v minulosti vyslovil vo volebných veciach právny názor (napr. PL. ÚS 27/99), že nie každé porušenie volebného zákona je v príčinnej súvislosti s následkom, ktorým je výsledok volieb, ktorý sťažovateľ považuje za skreslený. V konaní o volebnej sťažnosti sa musí táto príčinná súvislosť preukázať pomocou dostupných dôkazov. Ústavný súd ju môže konštatovať iba v situácii, ak výsledok volieb vylučuje pravdepodobnosť iného výsledku pri zachovaní, resp. rešpektovaní konkrétneho porušeného ustanovenia volebného zákona.

19. Závery vyplývajúce z judikatúry uvedenej v predchádzajúcom bode boli východiskom aj pre posúdenie argumentácie sťažovateľa v ďalšej časti sťažnosti, v ktorej namieta, že i) pred začiatkom volieb nedošlo spočítaniu volebných lístkov a obálok, a ii) po skončení volieb nepoužité hlasovacie lístky a obálky neboli zapečatené, a tak zostali aj počas sčítavania hlasov a aj po odchode volebnej komisie z volebnej miestnosti (bod 5 odôvodnenia).

20. K týmto námietkam, v súvislosti s ktorými sťažovateľ poukázal na nálezy ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 9/07 a sp. zn. PL. ÚS 56/2011, ústavný súd vo všeobecnosti konštatuje, že v princípe takéto porušenie volebného zákona (§ 28 ods. 1 druhá veta a § 40 ods. 2) možno považovať za závažné. V už citovanom rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 7/2010 ústavný súd uviedol, že v rámci konania o volebných sťažnostiach (agendy volebného súdnictva aj vo vzťahu ku konaniam ústavnému súdu o týchto veciach) sa neuplatňuje teória tzv. „absolútnych väd“ volebného procesu, t. j. takých porušení volebného zákona, ktoré by mali za následok automatické zrušenie volieb (volieb kandidáta alebo výsledku hlasovania). Vzhľadom na túto skutočnosť treba považovať všetky možné pochybenia a vady volebného procesu za relatívne a zvažovať, resp. zohľadňovať ich význam podľa ich vplyvu na výsledok volieb do zastupiteľského orgánu alebo na výsledok voľby konkrétneho kandidáta. Overovanie volieb je založené na predpoklade objektívnej súvislosti medzi volebnou vadou a zložením zastupiteľského zboru alebo minimálne takej novej príčinnej súvislosti (princíp potenciálnej kauzality).

21. V danom prípade však sťažovateľ iba konštatoval, že s nepoužitými hlasovacími lístkami a obálkami sa mohlo aj po odchode volebnej komisie z volebnej miestnosti neoprávnene manipulovať. Teda netvrdí, že sa manipulovalo, a dôkaz, ktorý v tejto otázke predkladá (písomné vyhlásenie podpredsedu volebnej komisie), je v tomto smere zhodný a neprináša žiadnu ďalšiu či novú informáciu (celé vyhlásenie je napokon v podstatných častiach identické so sťažnosťou). Pokiaľ ide o návrh na vypočutie svedkyne, ktorou by mala byť ďalšia členka volebnej komisie, nemožno predpokladať, že by jej výpoveď prispela k objasneniu či konkretizácii tejto námietky, pretože sťažovateľ v sťažnosti iba bez ďalšieho uviedol, že „*Tieto skutočnosti (rozumej obsah sťažnosti, pozn.) sú ochotní dosvedčiť aj iní členovia volebnej komisie, napr. [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ]*“.

22. Za týchto okolností bolo potrebné, aby sa ústavný súd pre prípad preukázania tvrdých nedostatkov v činnosti volebnej komisie (v eventuálnom ďalšom konaní) zaoberal aj úvahou, aký môže byť ich vzťah k výsledkom volieb. Z obsahu sťažnosti a jej príloh celkom jednoznačne vyplýva, že bezprostredne po spočítaní hlasov a zaznamenaní výsledkov volieb v zápisnici, ktorú bez výhrad podpísali všetci členovia volebnej komisie, predsedníčka a jeden člen volebnej komisie odišli odovzdať zápisnicu obvodnej volebnej komisii a ostatní členovia volebnej komisie „*po 10 minútach opustili volebnú miestnosť a odišli domov*“. Podľa názoru ústavného súdu neexistuje žiadne rozumné vysvetlenie otázky, kto, na aký účel a kedy by sa mal či mohol dopustiť manipulácie s hlasovacími lístkami, ak výsledky volieb už boli zaznamenané v zápisnici a jej podpísaním všetkými členmi volebnej komisie nadobudli oficiálny charakter.

23. Ústavný súd venoval osobitnú pozornosť povahe dôkazov, ktoré sťažovateľ predložil alebo navrhol (vyhlásenie podpredsedu volebnej komisie a vypočutie členky volebnej komisie). Ustanovenia volebného zákona, najmä § 11, § 14, § 15, § 37 až § 43, vrátane skladania sľubu členmi volebných komisii podľa § 11 ods. 5, poskytujú dostatočný obraz o poslaní, právomoci a úlohách týchto volebných orgánov a ich členov vo voľbách do samospráv obcí. V konečnom dôsledku je ich postavenie nezastupiteľnou garanciou uplatňovania základného práva občanov zúčastňovať sa na správe verejných vecí podľa

čl. 30 ústavy. Z tohto hľadiska je vo všeobecnosti už z povahy veci významne otrasená vierohodnosť svedectva člena volebnej komisie v konaní ústavného súdu vo volebných veciach, ktorým by mala byť ex post spochybnená činnosť volebnej komisie, ktorej boli členmi. Na nápravu nedostatkov v činnosti volebnej komisie v priebehu volieb slúži inštitút odmietnutia podpisu zápisnice s uvedením dôvodov priamo v zápisnici (§ 39 ods. 1 a § 43 ods. 1 volebného zákona).

Uvedený záver platí aj v posudzovanej veci, pričom ústavný súd v súčinnosti s obecným úradom obce zistil, že podpredseda volebnej komisie, ktorý poskytol písomné vyhlásenie zhodné so všetkými námietkami uvedenými v sťažnosti, je synom sťažovateľa. Tento potenciálny svedok a ďalšia členka volebnej komisie, ktorú sťažovateľ navrhol vypočuť, zápisnicu volebnej komisie bez výhrad podpísali, rovnako ako aj ostatní členovia volebnej komisie.

Už iba pre úplnosť ústavný súd poznamenáva, že po odchode predsedníčky volebnej komisie z volebnej miestnosti bol jej podpredseda, ktorý sa domnieva, že k zapečateniu volebnej dokumentácie musí dôjsť bezprostredne po podpísaní zápisnice, povinný tento akt zabezpečiť.

Vzhľadom na tieto okolnosti ústavný súd už nepovažoval za potrebné vypočuť navrhovaných svedkov (členov volebnej komisie), keďže ich svedectvo nepovažuje za spôsobilé preukázať porušenie volebného zákona v príčinnej súvislosti so zverejneným výsledkom volieb starostu obce, a aj v tejto časti posúdil sťažnosť za zjavne neopodstatnenú.

24. Sťažovateľ v 2. bode petitu sťažnosti navrhol, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že „2. kandidát na starostu obce Nižný Mirošov s poradovým číslom 3 vo voľbách konaných dňa 15.11.2014 získal 80 platných hlasov“.

Ústavný súd konštatuje, že podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde takouto právomocou nedisponuje, preto sťažnosť v tejto časti odmieta pre nedostatok svojej právomoci.

25. Všetky uvedené závery viedli ústavný súd k tomu, že sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní odmietol ako celok podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2015